

Referat**Møte 2/2020**

Dato 14. mai 2020, kl. 9:00 – 14:00
Sted Virtuelt møte

Tilstede: Per Gerhard Grini (leder)
Arne Holhjem (sak 18-22)
Eirik Sønneland
Runar Rugtvedt
Martin Smedstad Foss
Jorunn Elise Tharaldsen
Alfred Hanssen
Malin Torsæter
Charlotte Skourup
Hege Kverneland
Ingela Dahllöf (sak 18-23)

Forfall: Ingen forfall

Observatører: Torgeir Knutsen - OED

Tilstede fra Forskningsrådet: Siri Helle Friedemann
Tarjei N. Malme
Anders J. Steensen
Ingrid Anne Munz
Andreas Q. Nielsen
Kimberly C. Mayes
Espen F. Holmstrøm
Øyvind Veddeng Salvesen

Sak PSPETRO 18/20 Godkjenning av sakslisten

Vedtak: *Sakslisten godkjennes.*

Sak PSPETRO 19/20 Referat fra styremøte 1/20, 20. februar 2020

Referatet er tidligere utsendt og godkjent.

Vedtak: *Referatet tas til etterretning.*

Sak PSPETRO 20/20 Habilitet

Reglene om habilitet og tillit kommer til anvendelse i forbindelse med enhver tilretteleggelse eller avgjørelse i en forvaltningssak. Det ble minnet om at styremedlemmene må informere om forhold som kan medføre inhabilitet. Styrets medlemmer har meddelt enkelte endringer som kan ha følger for habilitet. Dette blir oppdatert i administrasjonens oversikt.

Administrasjonen hadde i forkant av møtet gjort en vurdering av habilitet knyttet til saker i møtet. Det er ikke funnet noen forhold som skulle tilsi at medlemmer er inhabile i saker i dette møtet.

Porteføljestyret var enig i administrasjonens vurdering av at alle styrets medlemmer var habile til sakene i møtet.

Vedtak: *Porteføljestyrets medlemmer erklærer seg habile for alle saker som behandles i dette møtet.*

Sak PSPETRO 21/20 Økonomi

Endringer siden sist møte

I arbeidet med å få ned overføringene og som et tiltak for å stimulere til økt aktivitet for å utnytte ledig kapasitet som følge av covid19-situasjonen, har Forskningsrådets styre bedt om at alle budsjettformål bør bevilge et ytterligere antall prosjektsøknader fra utlysningene i 2019, så fremt budsjettformålene har klart støtteverdige og relevante prosjekter blant de som har fått avslag (Sak S 47/20). Det blir også åpnet for å bruke handlingsrommet i statsstøtteregelverket for prosjekter omsøkt i 2019 dersom nye prosjekter står i fare for ikke å komme i gang. På grunn av covid19-situasjonen har Stortinget bevilget en tiltakspakke på 50 millioner kroner til PETROMAKS 2 og 80 millioner til DEMO 2000 for å stimulere til økt aktivitet. OED har bedt om rask iverksetting av tiltaksmidlene.

Oppsummert har følgende tiltak blitt iverksatt for PETROMAKS 2:

- Administrasjonen har identifisert fem IPN hvor det er aktuelt å øke støttegraden.

- Administrasjonen har løftet ett Forskerprosjekt fra reservelisten fra desember 2019 til bevilgning.
- Det er bevilget fire IPN og to KPN som ble avslått i desember 2019. Prosessen for ekstrabevilgningene var besluttet av Forskningsrådets ledelse. Vedtakene ble fattet av porteføljestyrets leder eller nestleder i tråd med denne prosessen.
- Administrasjonen vil vurdere å øke rammene i årets IPN-utlysning hvis tiltakene i punktene over koster mindre enn det som er antatt p.t.

Oppsummert er følgende tiltak iverksatt for DEMO 2000:

- Administrasjonen har identifisert fire demonstrasjonsprosjekter hvor det er aktuelt å øke støttegraden.
- Porteføljestyreleder har bevilget tre demonstrasjonsprosjekter som ble avslått i desember. Porteføljestyreleder vedtok også en reserveliste.
- Administrasjonen har økt rammene for årets utlysning til demonstrasjonsprosjekter.

Forskningsrådet har som følge av koronasituasjonen utsatt fristen for siste oppstart av nye prosjekter til 1. oktober. Det kan gi følger for det økonomiske forbruket. Dette vil Forskningsrådet ha oversikt over i oktober, når tiltakene er fullført i form av inngåtte forpliktelser. Dersom det viser seg at ikke alle tiltakene får det omfanget som er estimert, kan det resultere i endret utlysningsbeløp.

Porteføljestyret hadde spørsmål om hvordan tiltaksmidlene har blitt mottatt. Responsen angående tiltaksmidlene har utelukkende vært positiv både internt i Forskningsrådet, hos søkerne, og det har heller ikke vært negative oppslag i media.

Vedtak: *Porteføljestyret tar saken til etterretning.*

Sak PSPETRO 22/20 Porteføljeplan petroleum – andre utkast

For hver portefølje som skal følges opp av porteføljestyrene må det utarbeides porteføljeplaner, som vil være et element i en samling med styrende dokumenter for hver portefølje. Porteføljeplanene utarbeides med tanke på 5-10 års perspektiv med mindre det skulle være behov for revisjon på et tidligere tidspunkt. Konkretisering av tiltak fra år til år legges i investeringsplanene som oppdateres årlig. Porteføljeplanene utarbeides av administrasjonen i samarbeid med det aktuelle porteføljestyret og vedtas av styret til Forskningsrådet. Styret i Forskningsrådet vil behandle alle porteføljeplanene i sitt møte 14. juni 2020.

Rammene for porteføljeplanen ble gjennomgått første gang i sak 11/20. Siden forrige behandling har utkastet til porteføljeplanen blitt behandlet i Forskningsrådets evalueringsgruppe, som har gitt mange konstruktive kommentarer. Disse er i hovedsak innarbeidet i det nye utkastet.

Porteføljestyret spurte om hvilke eksterne brukere som vil ha stor nytte av porteføljeplanen. Porteføljeplanene vil erstatte tidligere programplaner, og porteføljeplanen vil dermed være et veldig viktig dokument som gir langsiktighet for søkerne. Overgangen fra programplaner til porteføljeplaner innebærer en betydelig reduksjon av dokumenter. Dette vil gjøre det enklere å se porteføljeplanene i sammenheng. Det forventes at porteføljeplanene får større oppmerksomhet i Forskningsrådets styre enn tidligere programplaner.

Intervensjonslogikk og målhierarki ligger til grunn for porteføljeplanene. Tankegangen er at det offentlige tilskuddet skal bidra til at det igangsettes aktiviteter, eller at atferd endres ut over det som ellers ville skjedd, uten et slikt tilskudd. Denne endringen bør kunne måles i resultatkjeden. Det bør være synlig og målbart at tiltakene og resultatene av disse bygger opp under de ønskete virkningene og effektene. Porteføljestyret uttrykte at sammenhengene i intervensjonslogikken og målhierarkiet er ganske komplekst, men utkastet til porteføljeplan er godt skrevet. I møtet ble det jobbet med disse sammenhengene.

Følgende forbedringspunkter ble diskutert:

Betydningen av konkurransekraft kan komme litt tydeligere fram i planen. Et viktig perspektiv er at ny teknologi også må være konkurransedyktig på pris/reduert kostnad og ikke bare på nyskapende eller forbedret funksjon.

For industrialisering/kommersialisering vil faktorer som volumer på salg av ny teknologi eller nye tjenester og forretningsmodeller også ha betydning. Porteføljen kommer ikke til å ha ansvar for støtteordninger som går så langt ut mot markedet. Her vil Skattefunn og Innovasjon Norge ha en rolle. Det er derfor ikke sikkert at slike perspektiver bør omtales i nevneverdig grad. Det kan være fornuftig å se litt på hvordan andre porteføljer omtaler dette. En mulighet kan være at det legges inn i virkninger og effekter.

I utkastet ligger arbeidsplasser inne som en effekt, men dette bør sannsynligvis løftes til et delmål. Sysselsetting er en helt essensiell indikator med stor betydning for staten. I perioder med lavkonjunktur har tiltakspakker ofte vært rettet mot å sikre arbeidsplasser (som i dagens situasjon med covid-19). I forslaget til porteføljeplan er kunnskapsoverføring og kompetanseutvikling viktige målsetninger som

også er relevant for økt sysselsetting. Det samme gjelder målsetningene om at arbeidsplasser skal være trygge mhp helse, arbeidsmiljø og sikkerhet.

Enkelte tiltak, som for eksempel kjønnsbalanse, er i liten grad forankret i det overordnede målhierarkiet. I tillegg til kjønnsbalanse kan det også være ønskelig med mangfold, for eksempel mhp konkurransedyktige unge forskere.

Avgrensningen til åpne områder på norsk sokkel, som porteføljeplanen gjør, følger OG21-strategien. Begrepet bør imidlertid beskrives noe bedre.

Det er grenseflater til portefølje Hav med tanke på miljø og risiko i tillegg til sektorovergripende havteknologi.

Porteføljestyret hadde også spesifikke kommentarer til enkelte uklare formuleringer.

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg kommentarer fra porteføljestyret inn i det videre arbeidet med porteføljeplanen og fremmer porteføljeplanen for Styret.*

Sak PSPETRO 23/20 Utlysning av nytt petrosenter

PETROSENTER har tre løpende forskningsentre. I 2021 avsluttes to av dem, og dette vil frigi finansiering til utlysning av ett eller to nye sentre. I denne saken ble et kunnskapsgrunnlag fremmet for porteføljestyret, og behandling av selve utlysningen er planlagt til et seinere styremøte.

Kunnskapsgrunnlaget gir oversikt over historikk for PETROSENTER. Denne viser at de tidligere utlysningene har vært basert på anbefalinger fra store nasjonale strategiprosesser, og sterke politiske prioriteringer. I utgangspunktet vil det derfor være naturlig å videreføre fortsatt aktuelle hovedtrekk i tematikk, og at eventuelle nye prioriteringer bør være tydelig forankret i tilsvarende strategiske dokumenter. I kunnskapsgrunnlaget er det derfor gitt en gjennomgang av slike strategiske dokumenter som danner rammer. Denne gjennomgangen viser at den tidligere prioriteringen av undergrunnsforståelse (leting og økt utvinning) i tidligere utlysninger er et minst like viktig og aktuelt tema som tidligere, med høy betydning for verdiskaping og realisering av gjenværende ressurser på norsk sokkel. I tillegg viser gjennomgangen av strategiske dokumenter at reduksjon av klimagassutslipp/bærekraft og digitalisering er nye mulige prioriteringer. Porteføljeanalysen viser at undergrunnsforståelse i minimal grad er representert i løpende portefølje hos SFF og ikke representert hos SFI. De andre temaområdene er langt sterkere

representert i øvrig senterportefølje, da spesielt i SFI porteføljen. En prioritering av undergrunnsforståelse vil derfor medvirke til at alle temaområdene for petroleum har en portefølje av søknadstypen forskningsssenter. Analysen viser også at søknadstypen forskningsssenter har vært viktig i den målrettede petroleumsp porteføljen for å opprettholde et bredt samarbeid mellom forskningsmiljøer og næringsliv innenfor dette tematiske området. Det var en svært positiv midtveisevaluering av sentrene som nå er i avslutningsfasen.

Styreleder stilte spørsmål hvor sterke føringer tildelingsbrevet fra OED ville gi angående søknadstype og tematikk. Så lenge bevilgningen fra OED gis til PETROSENTER, skal den gå til forskningsssentre. Det er sannsynlig at OED vil ønske å videreføre en prioritering av undergrunnsforståelse i ny utlysning, da de mener at Petroleumsmeldingen fortsatt står seg svært godt på dette punktet. OED er likevel villig til å lytte til en solid argumentasjon fra porteføljestyret for eventuelt nye prioriteringer.

Porteføljestyret mente at kunnskapsgrunnlaget var en god basis for arbeidet med ny utlysning. Prioriteringen av undergrunnsforståelse er godt underbygget og bør videreføres i ny utlysning. Digitalisering er også svært viktig, og kan fint kombineres med en tematisk vinkling mot undergrunnsforståelse. Digitalisering har også en stor overføringsverdi til andre sektorer.

Styrets medlemmer framhevet også at langsiktigheten i finansieringen av forskningsssentre hadde stor betydning for å bygge solide forskningsmiljøer og viktigheten av at kompetansen ikke må forvitte. Forskningsssentre er også tydelige satsinger som det er lett for politikere å profilere. Det kan likevel være utfordrende å formidle merverdien av forskningsssentre i forhold til en portefølje av mindre prosjekter til forskningsmiljøene. Det er også utfordrende å hente ut og synliggjøre virkninger og effekter av forskningen etter sentrenes prosjektperiode er avsluttet. Dette er viktige perspektiver som bør inn i en utlysning.

Det var spørsmål i hvor stor grad løpende forskningsssentre generer spin-off prosjekter. Erfaringen fra PETROMAKS 2 porteføljen viser at innenfor sentrenes tematikk har det vært stort tilfang av forskerprosjekter, mens tilfanget av kompetanseprosjekter har vært synkende. Det kan tyde på at industripartnerne lett finner plass til sine forskningsutfordringer innenfor rammene til sentrene. Forhåpentligvis kan det lede til økt søknadstilfang av kompetanseprosjekter i avslutningsfasen av sentrene.

Det ble kommentert at i enkelte universitetsmiljøer er petroleumsforskningen under sterkt kritisk søkelys. Flere av styrets medlemmer ga tydelig uttrykk for at PETROSENTER er et bra navn som bør beholdes. Det er viktig med et godt omdømme, og et solid forskningsmiljø og solid forskningsformidling kan bidra til dette.

Vedtak: *Porteføljestyret ser kunnskapsgrunnlaget som et godt grunnlag for ny utlysning og ber administrasjonen arbeide videre med undergrunnsforståelse som en prioritering, med et viktig innslag av digitalisering.*

Sak PSPETRO 24/20 Porteføljeanalyse dypdykk

Som oppfølging til sak 6/20 i forrige møte, ble det i denne saken gitt en nærmere oversikt over den petroleumsrelevante delen av infrastrukturporteføljen. Siden 2010 har det blitt bevilget 5 infrastrukturprosjekter med relevans for petroleum, hhv 3 prosjekter innen boring og brønn og 2 innen flerfase. Mange av infrastrukturprosjektene rettet mot andre tematiske områder kan også være svært relevante for petroleum. Ny utlysning av infrastruktur har frist i november, med obligatorisk skissefrist nå i mai.

En nærmere gjennomgang av porteføljen ledet av næringslivet ble også gitt i saken. Gjennomgangen er et supplement til den overordnede porteføljeanalysen som ble presentert i sak 8/20. Forskningsrådet hadde ved utgangen av 2019 totalt 97 løpende prosjekter innenfor de målrettede budsjettformålene for petroleum, PETROMAKS 2 og DEMO 2000. Petroleumsnæringen er den nest største brukeren av SkatteFUNN ordningen hvor det gis et skattefradrag for bedriftenes FoU-kostnader. Ved utgangen av 2019 var det 692 aktive prosjekter med et skattefradrag på 428 millioner kroner, nær tre ganger så mye som Forskningsrådets direkte støtte til innovasjons- og demonstrasjonsprosjekter. Skattefunnporteføljen domineres av inkrementelle forbedringer av utstyr og interne forbedringer av produksjonsprosessen.

Porteføljestyret stilte spørsmål om hvorvidt endringene i satser som er innført i Skattefunn fungerer etter hensikten. Administrasjonen kunne ikke peke mot noen offisiell vurdering eller analyse på det punktet. Det ble også spurt om den geografiske fordelingen av prosjektene. Prosjektene er i hovedsak registrert på adressen til hovedkontorene, og for de bedriftene som er lokalisert flere forskjellige steder i landet, kan aktivitetene i prosjektene være mer distribuert enn det som er synlig fra statistikken.

Vedtak: *Porteføljestyret tar saken til etterretning.*

Sak PSPETRO 25/20 Orienteringer

Tiltaksmidler og nye investeringer

Administrasjonen orienterte om prosessen rundt å øke bevilgningene til søknader til utlysningene i 2019, der Forskningsrådet har besluttet å omgjøre noen avslag til bevilgning. Styreleder kommenterte at kvaliteten på disse prosjektene var meget god, og det var ikke vanskelig å gi tilslutning til omgjøring av vedtakene. Porteføljestyrets medlemmer var fornøyd med hvordan saken var håndtert.

Løpende frist for Innovasjon- og demonstrasjonsprosjekter

Forskningsrådet har innført løpende søknadsfrist for innovasjonsprosjekter i næringslivet. Det vil bli et ekstraordinært styremøte i juni for å bevilge prosjekter. Det vil også bli bevilgningssaker på styremøtene i september og desember.

Nye søknadsfrister 2021 for forsker- (FP) og kompetanse- og samarbeidsprosjekter (KSP)

Det er nylig besluttet av Forskningsrådets ledelse at søknadsfristene i 2021 flyttes til tidlig i vårsemesteret.

Mobilisering av næringslivet 2020

Mobiliseringskampanjen mars 2020 for petroleum ble avlyst slik den var planlagt på grunn av tiltakene for å begrense spredning av korona. Det ble istedenfor utarbeidet et eget nyhetsbrev om årets næringsrettede utlysninger innen petroleum. Forskningsrådet har også hatt et webinar om IPN-utlysningen, og det ble laget en egen film om petroleumsutlysningene. Det er publisert en teaser om petroleum på Forskningsrådets LinkedIn side.

Porteføljestyret var godt fornøyd med arbeidet som har blitt gjort med mobilisering.

Vedtak: *Porteføljestyret tar saken til etterretning.*

Sak PSPETRO 26/20 Observatører i porteføljestyrene

I forbindelse med overgang til porteføljestyre har det gjennom diskusjon med Kunnskapsdepartementet (KD) og øvrige departementer blitt enighet om at departementene gis anledning til å oppnevne observatører til porteføljestyrene når departementet er "direkte bruker av resultatene av forskningen eller er en betydelig finansiør". KD har i forbindelse med oppnevningen av observatører også utarbeidet retningslinjer for observatørene. På bakgrunn av spørsmål som har kommet, har Forskningsrådet funnet det nødvendig å presisere disse retningslinjene på noen punkter i form av noen enkle

"kjøreregler". KDs retningslinjer og Forskningsrådets kjøreregler ble gjennomgått i møtet.

Vedtak: *Porteføljestyret tar KDs retningslinjer og Forskningsrådets kjøreregler til etterretning.*

Sak PSPETRO 27/20 Eventuelt

Det var ingen saker på eventuelt.

Sak PSPETRO 28/20 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Vedtaksprotokoll ble ført og godkjent i møtet.

Vedtak: *Protokollen ble godkjent.*